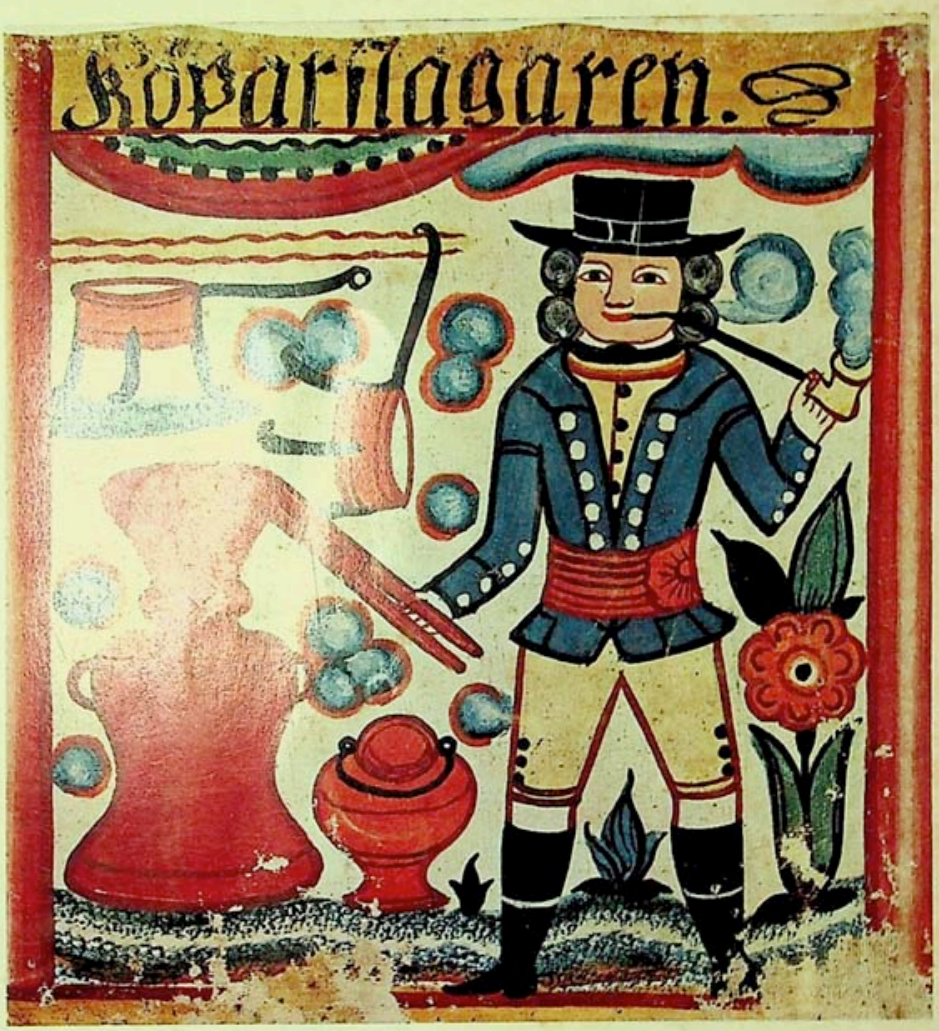
TOBAKSBLADET

Detalj av bonad, målad av Johannes Nilsson i Gyltige by, Breareds socken, Halland, år 1804.
Nordiska Museet.

PERSONALTIDNING VID SVENSKA TOBAKS AKTIEBOLAGET 4 1963

Rolf Blomberg:

Djungelfolk botar krämpor med TOBAK

Jibaroindianerna i Ecuadors östra urskogsområden har vunnit ryktbarhet som huvudjägare; det är dessa stammar som har till kuslig hobby att krympa sina fienders huvuden, så att de inte blir större än apelsiner. Det finns också mycket annat i deras riter och religion som är egendomligt och kuriöst. Ingen forskare torde känna eller ha känt detta primitiva naturfolk bättre än framlidne finländske sociologen Rafael Karsten, som företog ett flertal expeditioner till deras land, vistades bland dem under många år och lärde sig tala deras språk. Det stora verk som bl a blev resultatet av hans forskningar, *The Head-Hunters of Western Amazonas*, är en fascinerande läsning och ger oss en nära inblick i jibaroindianernas främmande och sällsamma värld, befolkad av andar, demoner och naturväsen. För dem som besöker jibarolandet är Karstens bok en synnerligen värdefull "Baedeker", som kan förklara annars helt obegripliga seder och kulthandlingar.

Själv har jag gjort tre resor till dessa indianer för att filma och samla etnografiskt material. Den första företog jag för över tjugufem år sedan, den senaste kring årsskiftet, och jag kunde då fastställa att jibarostammarna trots en oundviklig kontakt med de vita ännu i stort sett lever sitt liv på samma sätt som då Karsten redan på tjugotalet besökte dem och jag första gången för ett kvartssekel sedan. Visst har de anammat ett och annat av vår materiella kultur. Många jibaros går numera klädda i skjorta och byxor, de flesta här skjutvapen, deras vackra lerkrukor har uthytts mot aluminiumkastruller, och även plast och nylon har funnit vägen till dem, men sin andliga kultur håller de fast vid, och huvudjakten — som i sanningens namn inte kan kallas för hobby utan utgör en betydelsefull del i deras livsföring och fastställda rituella föreskrifter — bedrivs fortfarande i oförminskad skala.

Jibaroindianernas terapeutiska kunskaper är stora, de känner till ett stort antal läkande örter från djungeln, och de har också en betydande kännedom om narkotika och gifter. Av de senare har åtminstone ett fått stor användning inom den västerländska medicinen; jag tänker på det verkningsfulla pilgiftet *curare*, som numera blivit ett viktigt hjälpmedel vid narkos och samtidigt underlättar kirurgiska ingrepp genom en muskelavslappnande verkan.

Tobak — *tsángu* på jibarospråket — spelar en mycket stor roll hos indianerna både i den magiska läkekonsten och vid religiösa ceremonier. Många jibaroindianer använder också tobaken som njutningsmedel. Men professor Karsten ansåg, att de lärt detta bruk av de vita, och anmärkte att indianerna då endast röker den tobak de fått eller bytt till sig från dessa; tobaken de själva odlar reserverar de för medicinska och rituella bruk. Vanligtvis använder de denna i flytande form, varvid antingen bladen tuggas för att blandas med saliven eller kokas i vatten. Männen drar in tobakssaften genom näsan, medan kvinnorna inmundigar den. Endast i undantagsfall och av ceremoniell grund röker de sin egen tobak, och då i form av stora cigarrer rullade av bladen.

Tobaken är först och främst ett universalmedel mot sjukdom och krämpor av många slag. Då en jibaro lider av allmän indisposition — om han har huvudvärk, förkylning eller andra mindre allvarliga åkommor — botar han dem med tobak. Vid medicinmännens behandling av ormbitna kommer likaledes tobak till användning. De tar därvid tobaksvatten i munnen, medan de suger ut ormgiftet ur såret. Samtidigt exekveras sånger för att besvärja den sjukdomsdemon som tagit skepnad av en giftig reptil.

Men tobaken tas även profylaktiskt för att bygga upp kroppens motstånd, så att trollkraft inte skall bita på den. Jibaroindianerna tror inte på några "naturliga" sjukdomar — de menar att alla åkommor och epidemier förorsakas genom magi och demoners försorg — och tobaken, denna underbara *tsángu*, anses utgöra ett

En glad colombiansk neger vid Putumayofloden med sitt innehav av tobak. Som långa "limpor", hårt virade med bast, saluförs i Amazonasområdet den svarta, med sockerbrännvin behandlade tobaken. Med en vass kniv karvar man tunna skivor av "limpan" för cigarrettrullning.

På bilden ovan en Jibaroindian i sin tobaksodling utanför huset med ett stycke "limpa" i handen: denna har han inte själv framställt utan fått eller bytt till sig från de vita.

Artikelförfattaren med en av jibaroindianernas kusliga trofeer, ett krympt huvud eller tsantsa.

Ett gäng jibaroindianer — fortfarande aktiva huvudjägare!

verkningsfullt skydd mot de onda makterna. Man sörplar då inte bara i sig tobaksvatten utan målar också ansiktet och kroppen i geometriska mönster med den bruna vätskan — vilket dock inte framträder särskilt tydligt på indianernas bronsfärgade hud.

Till sist begagnas tobaken i stor utsträckning för att framkalla drömmar, vilka jibaroindianerna tillskriver en ofantlig betydelse; vid "goda" drömmar får de en nödvändig kontakt med andevärlden. Tobaksbladen tuggas, saliven samlas upp i en skål och det sirapstjocka, mörkbruna fluidiet sväljs på fastande mage!

Under de rituella festerna är *tsángu* också en oumbärlig ingrediens, och särskilt vid *noa tsángu* (kvinnornas tobaksfest), *kusúpani* (tobaksrökningsfesten) och den stora segerfesten *einsupani*, som firas efter en lyckad huvudjakt, spelar tobaken en betydelsefull roll.

För sitt välbefinnande i största allmänhet nyttjar indianen också dagligen tobak. När han stiger upp på morgonen, sköljer han munnen dels med *guayusa* — en dekokt framställd på aromatiska blad — dels med tobaksvatten. Han kokar då tobaksbladen i en lergryta, häller sedan något av avkoket i handen, drar in det genom näsan och spolar munnen därmed. Denna procedur upprepar han ett flertal gånger och den sägs ha en välgörande effekt, den gör att han känner sig klar i huvudet och kroppsligt vid god vigör.

*

Låt vid sidan om det här ämnet vill jag slutligen berätta att jag för egen del fick lära mig av Borneos dajaker nyttan av att ha tobak med på djungelfärder. I vissa trakter av denna väldiga ostindiska ö var blodiglarna en veritabel plåga och hängde sig på oss i hundratal. De små odjuren är hala och slemmiga och tänjbara som gummi och biter sig energiskt fast i skinnet, att försöka klämma ihjäl dem med fingrarna visade sig nästan omöjligt; det var som att klämma på en bit kautschuk. Tobak avskydde de emellertid, och blötte man ena ändan av en cigarrett och tryckte den mot blodigelns huvud, släppte den ögonblickligen sitt tag. Jag stoppade även uppblött tobak i mina gummiskor för att slippa få fötterna fulla av dem, och det hade önskad effekt.

Sensmoral: tobaken utgör inte bara stimulans (och en angenäm last), den har också sitt praktiska värde!

På bilden till höger ses det nya Solnakontorets chef, disponent Harry Liman, diskutera körturer med lagerchefen Sigurd Edström. Den effektiva luftkonditioneringsanläggningen svarar för att varorna hålls i perfekt skick.

Stockholmsdistriktets försäljningskontor har flyttat till

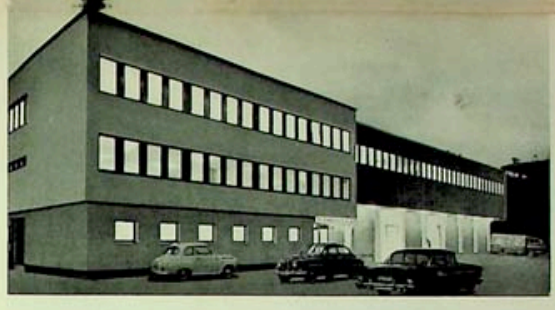
SOLNA

I början av oktober lämnade Tobaksbolagets försäljningskontor i Stockholm sina gamla lokaler vid Maria Prästgårdsgata på Söder och flyttade in i sin nybyggda fastighet vid Svetsarvägen i Solna. Det nya kontoret ligger i det stora industriområde, som med våldsam fart håller på att växa upp i stadsdelen Alby utefter Västeråsbanan strax öster om Sundbybergs järnvägsstation. Där har redan flera stora företag hunnit etablera sig: Handels AB Arvid Nordquist, textilfirman Stockhaus & Co, AEG, Philips och Finbruken för att nu bara nämna några av dem.

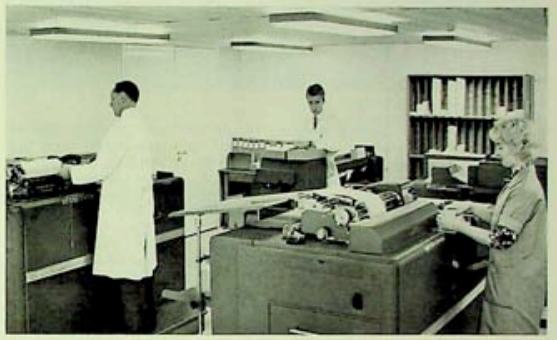

T v plockas varorna ut efter fakturan på packvagnen.

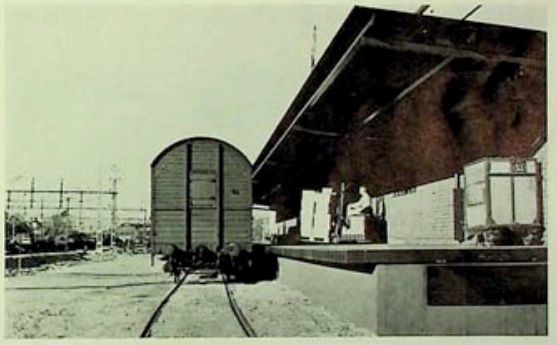
Bilden t h visar entrén och lastfickorna för åtta bilar mot Svetsarvägen. Bilden under ger en glimt av den moderna hålkortsutrustningen för fakturering, bokföring och lagerkontroll.

Solnakontoret har lastkaj med eget stickspår. På bilden lastas en vagn med tobaksvaror till Västerås.

Nederst det trivsamma lunchrummet.

Det nya försäljningskontoret i Solna har i stort sett tre plan på en byggnadsyta av 3 300 m². Det nedersta planet upptas av huvudlager, kylrum för snus, pannrum och centraler för el- och teleanläggningar. Expedition och utlastning är inrymd i bottenplanet och har en golvyta av 2 500 m², vilket i det närmaste innebär en fördubbling jämfört med tidigare. Det övre planet upptar huvudlager. Här finns också anläggningen för luftkonditionering, som svarar för att temperatur och luftfuktighet är lika året runt.

Snabbgående hissar sörjer för transporterna mellan våningsplanen. Till lastkajen mot järnvägen är stickspår framdraget och för biltransporterna finns lastfickor med utrymme för samtidig lastning av inte mindre än åtta bilar.

Arkitekt för det nya försäljningskontoret har varit arkitekt SAR Sture Frölén och konstruktör tekn lic Stig Regnell.

— Med en teknisk utrustning av yppersta slag och en vältrimmad, serviceinriktad personal är försäljningskontoret i Solna nu berett att betjäna inte bara sina gamla kunder inom Stockholmsdistriktet utan också större delen av våra kunder inom Gävle- och Norrköpingsdistrikten.

Försäljningskontorets nya kunder kommer i god tid att få meddelande om överflyttningen, vilken beräknas kunna ske under nästkommande års första kvartal. Var säker på att vi kommer att göra allt som står i vår makt för att alla våra kunder skall trivas hos oss, säger Solnakontorets chef, disponent Harry Liman.

